

SỬ DỤNG TRẮC NGHIỆM KHÁCH QUAN ĐÁNH GIÁ TRI THỨC CỦA HỌC SINH TRONG DẠY HỌC Ở TIỂU HỌC

ThS. PHẠM VĂN HIỀN

Trường ĐH Hồng Đức - Thanh Hoá

1. Theo lí luận dạy học (DH) hiện đại, kiểm tra, đánh giá (KT, DG) được diễn ra trong suốt quá trình DH. KT, DG có vai trò quan trọng trong việc kích thích tinh thần học tập của học sinh (HS). Bản chất của việc DG là thực hiện các mối liên hệ ngược trong quá trình DH để từ đó người DG (GV) và người được DG (HS) điều chỉnh và tự điều chỉnh quá trình DH, để đạt được mục đích DH đã đề ra.

Tuy nhiên, trong thực tế có nhiều lí do khách quan, chủ quan mà việc KT, DG chưa thực sự làm tốt vai trò của nó, chưa trở thành "lực nắn" hữu hiệu cách dạy, cách học; KT, DG chưa được thiết kế và thực hiện theo một quy trình chặt chẽ, hệ thống. Vấn đề sử dụng trắc nghiệm khách quan (TNKQ) để DG các môn học ở tiểu học chưa nhiều. Phần lớn chỉ xem trắc nghiệm như là một phương tiện để phục vụ cho công việc KT tri thức là chủ yếu, công việc này chưa trở thành một bộ phận hữu cơ của quá trình DH.

Bài viết này đề xuất một số ý kiến góp phần đổi mới cách DG tri thức HS bằng TNKQ trong DH ở tiểu học.

2. Cơ sở của việc DG tri thức của HS

Một quá trình DH được thực hiện tốt phải là một quá trình điều khiển. Trong một quá trình như vậy, việc linh hoạt tri thức của HS phải được KT liên tục, các kết quả thu được lần lượt so sánh với kết quả của các lần KT khác và với mục đích mà chúng ta cần đạt được. Cân cứ vào các kết quả đó GV và HS điều chỉnh và tự điều chỉnh quá trình DH để đạt được mục tiêu bài học đề ra.

Đảm bảo mối liên hệ ngược là nguyên tắc nền tảng của sự điều khiển. Quá trình DH có mối liên hệ ngược bên ngoài (từ HS đến GV) sẽ làm cơ sở quan

trọng giúp GV điều khiển quá trình học tập của HS; đồng thời có mối liên hệ ngược bên trong (từ HS đến HS) sẽ là cơ sở quan trọng giúp HS tự điều chỉnh việc học của bản thân mình. Quá trình DH này sẽ thường xuyên đâm bao được mối liên hệ bên trong lẫn bên ngoài đối với từng đơn vị, quá trình DH nhỏ hơn. Đây cũng chính là cơ sở nền tảng cho việc xây dựng một quy trình DG chặt chẽ, hệ thống và khoa học trong DH ở tiểu học.

3. Quy trình DG tri thức của HS tiểu học bằng TNKQ

3.1. Nghiên cứu thực tiễn DH ở tiểu học, chúng tôi thấy, nếu sử dụng một cách đúng đắn và thường xuyên sơ đồ quy trình DG tri thức của HS bằng TNKQ sẽ góp phần nâng cao chất lượng DH (xem sơ đồ).

Sơ đồ đánh giá trên gồm 7 bước: 1) Thông qua môn học; 2) Sử dụng test lần 1, GV đánh giá sơ bộ tri thức hiện có của HS; 3) Từ kết quả test lần 1, GV để ra được mục đích DH và tiến hành hoạt động DH; 4) GV sử dụng test lần 2 để đánh giá mức độ tiếp thu tri thức của HS. Nội dung KT được lựa chọn những đơn vị tri thức HS đã linh hội để làm cơ sở nền tảng, liên quan đến những tri thức tiếp theo, tri thức sắp học; 5) Trên cơ sở test lần 2, GV tiếp tục hoạt động DH của mình. ở đây, GV điều chỉnh hoạt động DH nhiều hơn so với lần 1 (bước 3); 6) Cuối bài học GV sử dụng test lần 3 để DG kết quả tiếp thu tri thức của HS, nhằm hệ thống hoá, khái quát hoá tri thức đã học; 7) Chỉ dẫn của GV.

3.2. Vận dụng cơ sở lí luận nêu trên, chúng tôi xin giới thiệu kết quả thử nghiệm sơ đồ quy trình đánh giá tri thức của HS bằng TNKQ qua 2 tiết «Trang ngữ» ở lớp 4, Trường tiểu học Quảng Đức (Quảng Xương - Thanh Hoá), như sau:

3.2.1. Xây dựng test khách quan

- Test đánh giá sơ bộ: Nhằm KT tri thức của HS về câu. Ví dụ: Khoanh tròn vào chữ cái đầu dòng mà em cho là chưa thành câu: a) Rừng chiểu Đề Ba; b) Thủ mè cung đàn con vui múa; c) Ngày hè sang sớm tinh ma.

- Test đánh giá định hướng 1: KT mức độ HS linh hội tri thức mới trong quá trình học tiết 1 bài «Trạng ngữ». Ví dụ: Xác định bộ phận chủ ngữ, bộ phận vị ngữ và bộ phận trạng ngữ của câu rồi diễn tùng bộ phận đó vào chỗ trống dưới đây sao cho phù hợp: Mùa xuân này, cá nước đang vui niềm vui xây dựng. a) Bộ phận chủ ngữ: .....; b) Bộ phận vị ngữ: .....; c) Bộ phận trạng ngữ: .....

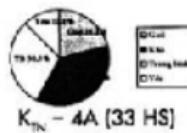
- Test đánh giá định hướng 2: KT mức độ HS linh hội tri thức mới trong quá trình học tiết 2 bài «Trạng ngữ». Ví dụ: Đọc kĩ câu sau, khoanh tròn vào chủ cái đầu câu trả lời em cho là đúng nhất: Đêm ấy, bên bếp lửa hồng, có nhà ngồi trông bánh trả chuyen đến sáng. a) Câu trên có trạng ngữ chỉ thời gian; b) Câu trên có trạng ngữ chỉ nơi chốn; c) Câu trên có trạng ngữ chỉ thời gian và nơi chốn.

- Test đánh giá kết quả: Hệ thống hoá, khái quát hoá tri thức HS sau khi các em đã học xong bài «Trạng ngữ». Ví dụ: Đọc kĩ câu sau: Lúc đó, thật nhanh nhẹn, chú công an đã tóm gọn tên cướp. Hãy diễn d (dúng) hoặc s (sai) vào ô trống trước câu trả lời dưới đây: a) Câu trên không có trạng ngữ; b) Câu trên có 1 trạng ngữ; c) Câu trên có 2 trạng ngữ.

Sau khi thực nghiệm, chúng tôi thu được kết quả như sau:

3.2.2. Kết quả hình hội tri thức HS

Biểu đồ 1: Kết quả học tập của HS qua KT bằng test DG sơ bộ:

Biểu đồ 2: Kết quả học tập của HS qua KT bằng test DG kết quả:

K_{TN} - 4A (33 HS)

K_{DC} - 4B (32 HS)

2.3. Đề quá trình thực nghiệm báo cáo tình hình xác, khách quan, sau khi KT bằng TNKQ, chúng tôi tiếp tục cho HS làm bài tự luận.

Biểu đồ 3: Kết quả học tập của HS qua KT bằng test tự luận:

K_{TN} - 4A (33 HS)

K_{DC} - 4B (32 HS)

4. Những kết quả bước đầu nêu trên chưa phải là tất cả nhưng phần nào cũng đã phản ánh tình hiệu quả của việc sử dụng TNKQ để ĐG tri thức của HS trong quá trình DH. Theo chúng tôi, quy trình ĐG trên cần được thử nghiệm nhiều hơn nữa trong thực tế DH hiện nay. Hi vọng các bạn đồng nghiệp sẽ quan tâm, thực nghiệm, kiểm định để mỗi chúng ta hoàn thiện thêm phương pháp KT, ĐG. □

Tài liệu tham khảo

1. Tiếng Việt 4 (lập 2), NXB Giáo dục, H 1995.
2. Nguyễn Phụng Hoàng - Võ Ngọc Lan. Phương pháp trắc nghiệm trong kiểm tra và đánh giá thành quả học tập của HS. NXB Giáo dục, H 1996.
3. Đặng Vũ Hoạt - Phó Đức Hòa. Giáo dục học tiểu học. NXB DHSP, Hà Nội 1997.